

פרוטוקול מס' 177

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג', כ"ט בתמוז תשל"ב - 11.7.72, בשעה 8.30

נ כ ח ד :

חברי הוועדה:

- א. אנקוריון - היו"ר
- ד. ארזי
- ס. ביבי
- י. גולן
- ש. גרוס
- ע. יפה
- י. נחושתן
- ס. נסים
- א. עופר
- צ. צימרמן
- א. רזיאל-נאור
- י. רפאל
- ש. שחל

מוזמנים:

- ב. לורן - מזכיר הכנסת
- ז. שר - היועץ המשפטי של הוועדה
- א. בר-זכאי - משרד המשפטים
- ג. בר-יוסף - חשב הכנסת

מזכירת הוועדה: ס. ברפי

רשמה: נ. דינגלר

- א. סדר-היום: הקדמת הדיון בחוק מבקר המדינה (הוראת שעה) תשל"ב-1972;
- ב. הקדמת הדיון בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 11), תשל"ב-1972;
- ג. קביעת הזמן לדיון בהצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת שוטסק ומילמן בנושא: רכישת אוטובוסים על-ידי חברת "אגד" מן החברה הגרמנית "מרצדס";
- ד. מכתבו של יושב-ראש הכנסת בענין חוזר לחברי הכנסת בקשר עם "סיפוח" חומר בכתב לתוך הפרוטוקול הסטנוגרפי נוסף על דברים שאמרו בעל-פה;
- ה. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר עיון בפרוטוקולים של הוועדות על-ידי מי שאינם חברי-הכנסת.

היו"ר א. אנטוריון:

אני פותח את הישיבה.

א. הקדמת הדיון בחוק מבקר המדינה (הוראת שעה). תשל"ב-1972

יושב-ראש ועדת הכספים, חבר-הכנסת קרגמן, מבקש שוועדת הכנסת תאשר, בהתאם לסעיף 87(ג) של התקנון, לשחרר את חוק מבקר המדינה (הוראת שעה), תשל"ב-1972, שהונח אתמול על שולחן הכנסת מחובת ההנחה על שולחן הכנסת, יומיים לפני הקריאה הראשונה.

מהותו של החוק היא: השנה, בגלל האיחור בהגשת התקציב מאחרת ועדת הכספים להגיש את סיכומיה והצעותיה בענין דוח מבקר המדינה. החוק, בעצם, מציב לאפשר להם להגיש את הסיכומים וההצעות עד 31 באוקטובר, במקום עד 10 באוגוסט 1972.

אני מניח שאין התנגדות.

הוחלט:

הדין בחוק מבקר המדינה (הוראת שעה) תשל"ב-1972 יתקיים לפני עבור היומיים המתחייבים על-פי סעיף 87(ג) של התקנון.

א. רוזיאל-נאור:

בזמן האחרון יש איזון נטייה של בקשת שחרורים מחובת ההנחה של יום ויומיים על שולחן הכנסת. אני חושבת שאנחנו מתירים זאת בדרך קלות. למשל, עניינים כאלו מוועדת הכספים. אם הבקשה היא מלסכמת על דעת כל חברי הוועדה - אז איכשהו אפשר להבין זאת; אבל עוד מעט נגיע לכך שיבקשו שחרורים גם לגבי נושאים אחרים. אני מבקשת לא לעשות זאת זול מדי.

היו"ר א. אנטוריון:

אני חושב בכיוון שלך, שלא צריך לעשות זאת זול מדי, אבל כאשר יש ניסוק מתקבל על הדעת צריכים אנו להתיר הקדמת הדיון.

ב. הקדמת הדיון בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 11). תשל"ב-1972

יושבת ראש ועדת העבודה, חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, הפנתה אלי מכתב כדלקמן:

"הנני מתכבדת לפנות אליך בבקשה להביא לאישורה של ועדת הכנסת פנייתו לשחרר מחובת הנחה על שולחן הכנסת ל-48 שעות, בהתאם לסעיף 87(ג) של תקנון הכנסת, הצעת חוק פרטית שלי - חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 11), המובאת לקריאה ראשונה בכנסת.

אני יוצאת בשבוע הבא, ב-18 ביולי 1972, לאנגליה כחברה במשלחת הפרלמנטרית ומסיימת את עבודתי לפני הנסיעה ביום רביעי 12 בחודש זה.

הצעת החוק עברה את הקריאה הסרומית בוועדת העבודה והובעה משאלה שהצעת החוק הזאת, המתייחסת למתן תשלום עבור חופשת אימוץ לאם המאמצת ילד, תתקבל בקריאה שנייה ושלישית לפני יציאת הכנסת לפגרה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 11) הונחה על שולחן הכנסת ביום שני, 10 ביולי 1972.

אודה לכם אם תאפשרו לי להביאה לקריאה ראשונה ביום שלישי, 11 ביולי 1972 (מחר), ותוכן לאחר מכן בוועדה לקריאה שנייה ושלישית."

אני חייב להוסיף שהחוק הזה, כפי שאני מבין, יש בו שני סעיפים. סעיף אחד הוא כנראה סעיף שאינו שנוי במחלוקת - תשלום עבור חופשת אימוץ לאם המאמצת ילד; מה שאין כן לגבי הסעיף השני. אני מבין שלגבי הסעיף השני יש התנגדות מצד הממשלה. חברת-הכנסת ארבל אמרה לי אתמול שבכוונתה להביא לכך שהוועדה תפריד את הדין בהצעת החוק - והדבר ניתן להיעשות בהתאם לתקנון. ההפרדה תהיה בין הסעיף שאפשר להביאו עתה, לבין הסעיף שיש לגביו חילוקי דעות.

היו"ר א. אנקוריון:

בדקתי את התקנון ומצאתי שענין ההפרדה מוזכר בו, לאחר הקריאה הראשונה. המדובר פה - לפני הקריאה השנייה. אילו היה מוזכר בתקנון שזה ייעשה לפני כן, הייתי עומד על כך שזה ייעשה לפני כן. ועדת הכנסת יכולה היתה להחליט בגזירה שווה שאפשר לעשות את ההפרדה. אני מזכיר זאת לא לצורך ויכוח, כי, כפי שאמרת, חברת-הכנסת ארבל יצאה לפני שאין בדעתה, לאחר שהחוק יועבר בקריאה ראשונה, להביא לכנסת, אלא את הענין המתייחס למתן תשלום עבור חופשת אימוץ. הנימוק שהיא יוצאת בשבוע הבא לאנגליה הוא ודאי נימוק נכון וכנה.

אני מציע להיענות לבקשה.

אני מתנגדת לכך.

א. רוזיאל-נאור:

אני בהחלט בעד חוק האימוץ, אבל אינני מקבלת את הדרך הזאת. ראשית, סדר-היום של יום ד' הוא כל כך מגוון, שאפשר היה להוסיף לו סעיף נוסף. לא יקרה כלום. אם החוק הונח ביום ב' על שולחן הכנסת, בדרך הטבע יכול הוא לידון ביום ד'. לא נאמר שחייבים להיענות לבקשות האלה מפני שלכל אחד יש את "המפני ש... שלו" - ואז נוכל לסגור את הכנסת ולהסתפק בסטנסילים שיזרמו.

ר. ארזי:

אני בדרך כלל מסכים עם מה שאמרה חברת-הכנסת רוזיאל-נאור בהערותה הראשונה, אבל אין כלל בלי יוצא מן הכלל. נדמה לי שהיוצא מן הכלל כאן הוא די ברור.

להערה השנייה של חברת-הכנסת רוזיאל-נאור, שביום ד' יש סדר-יום גדוש: אני לא מתנגד שבמקום ההצעות לשינוי שיטת הבחירות יועלה לדיון חוק זה; אבל אינני בטוח שהדבר ניתן להיעשות. אני רוצה שחוק שינוי שיטת הבחירות יידחה קצת.

יש לי מחשבה אחרת: אולי אפשר היה להביא

את החוק לדיון היום?

היו"ר א. אנקוריון:

חברת-הכנסת ארבל מתכוונת להביא את החוק היום, אחרת לא היה צורך בבקשת השחרור. הכוונה היא להביא את החוק לדיון בקריאה ראשונה היום כדי שיספיקו להביא את החוק ביום ד' לקריאה שנייה ושלישית.

אני מיעץ לאשר את הבקשה.

א. ארזי:

ז. שר:
ועדת הכנסת עומדת להחליט כאן דבר שיעמיד אותה במצב לא נוח. על-פני סעיף 109 של התקנון מועד הדיון המוקדם נקבע במידה מסויימת בתאום עם הממשלה. עד כמה שידוע לי מתנגדת הממשלה לסעיף השני של הצעת החוק.

בשלב שהצעת החוק כבר הונחה על שולחן הכנסת ולפני שהועברה לוועדה - לא ניתן לחלק את ההצעה. הכלל הזה נקוט לא רק במדינת ישראל, אלא בכל הפרלמנטים שיש לנו התקנונים שלהם ושיש בהם ועדות. אם הממשלה תתנגד להצעה - ההצעה מונחת על השולחן לקריאה ראשונה ולא לדיון מוקדם - עשוי לקרות מצב שבו הכנסת תחליט שדברים בהצעה היום או מחר.

אני מציע לבדוק קודם את עמדה הממשלה.

י. בחושתי:

קביעת מועד הדיון בהצעה נתון בידי יושב-ראש הכנסת והסגנים.

ב. לורר:

אני מבקש אישור הוועדה לפירוש הנראה לי: ועדת הכנסת יכולה לשחרר מחובת ההנחה של יומיים על שולחן הכנסת, אך זה אינו כולל אוטומטית כלילת הנושא בסדר-היום, אלא זהו תנאי הברחי שיושב-ראש הכנסת והסגנים ידונו בהצעה אם היא תובא לדיון היום או מחר.

היו"ר א. אנקוריון:

הפירוש של מזכיר הכנסת נכון. אני מציע שנאשר את הבקשה ואינני חושש למה שיקרה כאן כיוון שאין בכוונתה של יושבת-ראש ועדת העבודה להגביל דבר שהממשלה תתנגד לו.

ה צ ב ע ה

הוחלט: הדיון בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 11), תשל"ג-1972 יתקיים לפני עבוד היומיים המתחייבים על-פי סעיף 87(ג) של התקנון.

היו"ר א. אנקורי:

ג. קביעת הזמן לדיון בהצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת שוטסק ומילמן בנושא: "רכישת אוטובוסים על ידי חברת 'אגד' מן החברה הגרמנית 'מרצדס'".

מזכיר הכנסת, נ. לורך, פנה אלי במכתב כדלקמן: "במסגרת הדיון בהצעות לסדר-היום שהועלו אתמול, נדונו הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת: א. שוטסק וד. מילמן בנושא: רכישת אוטובוסים על-ידי חברת 'אגד' מן החברה הגרמנית 'מרצדס' והוחלט לקיים דיון במליאה בנושא זה. בהקשר לכך, אודה לך, אם תקבע בישיבה הקרובה של ועדת הכנסת את הזמן לדיון בנושא זה.

אני מציע לקבוע שעתיים לדיון בנושא.

ש.י. גרוס: אני מציע לקבוע לכל הפחות 3 שעות לדיון.

הוחלט: לקבוע 2 שעות לדיון בנושא הנ"ל.

מ. ביבי: נראה לי שיהיה מגוחך מאוד אם נקבע שעתיים לדיון בנושא זה. ידוע, ששעתיים דיון אורכות 3 1/2 שעות. אולי נסתפק בהודעות סיעות במקום דיון?

י. נחושתן: זו הצעה לסדר-היום, כיצד אפשר לקיים לגביה הודעות סיעות?

היו"ר א. אנקורי: סיכמנו לקבוע שעתיים לדיון וכך ישאר.

ד. מכתבו של יושב-ראש הכנסת בענין חוזר לחברי הכנסת בקשר עם "סיפוח" חומר בכתב לתוך הפרוטוקול הסטנוגרפי נוסף על דברים שאמרו בעל-פה

כותב אלי יושב-ראש הכנסת, ישראל ישעיהו, כדלקמן: "הנני מבקש להביא לידיעת ועדת הכנסת ולאישורה את נוסח המכתב שהיה בודעתו של יושב-ראש הכנסת המנוח, ראובן ברקת, לשגר לחברי הכנסת בקשר עם 'סיפוח' חומר בכתב לתוך הפרוטוקול הסטנוגרפי נוסף על דברים שאמרו בעל-פה."

אקרא לפניכם נוסח מכתבו של יושב-ראש הכנסת המנוח, ראובן ברקת, אל יושב-ראש ועדת הכנסת, ישראל ישעיהו: "אני ממציא לך את נוסח המכתב שיש בדעתו לשגר לחברי הכנסת. הנני לבקשך להביא את נוסח המכתב לידיעת הוועדה."

החוזר המוצע אומר: "אבקש להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת לנוהג ולמקובל בכנסת, שהפרוטוקול הסטנוגרפי ו'דברי הכנסת' כוללים אך ורק את הנאמר בעל-פה במליאה, אם מן הדוכן ואם כקריאת ביניים. בזמן האחרון קרו מקרים אחדים, שחברי כנסת ביקשו לצרף לנאומם תוספת-שבכתב, אם בהמשך לנאום ואם כמסמך, ואולם הדפסת דברים אלה אינה אפשרית: דברים בהמשך לנאום מוסיפים על מכת הזמן שנקצבה לנואם וכך מערערים את חלוקת-הזמן כפי שנקבעת בין הסיעות; ואילו הנספחות ל'דברי הכנסת' לא נועדו אלא למבחר מצומצם של מסמכים רשמיים: הצעות חוק, החלטות הכנסת ומסקנות הוועדות. כל המבקש להשלים את נאומו על-ידי תוספת דברים או מסמכים מתבקש אפוא לשלבם, בכל דרך הנראית לו, בנאום עצמו ולקראם אף הם מן הדוכן, כך יבואו במלואם גם בפרוטוקול הסטנוגרפי וגם ב'דברי הכנסת'. קבענו, כי שרים יוכלו לצרף לנאומיהם רק את המסמכים שיש בהם חשיבות לגבי הענין שעליו הם דיברו בפני הכנסת. אולם, דבר זה לא חל על דברים שהתפרסמו באחד מפרסומי הממשלה או בכל פרסום אחר הפתוח בפני הציבור."

ז. שר: הסעיף שלמעשה צריך להנחות את הוועדה הוא סעיף 28 של התקנון האומר: "(א) בישיבות הכנסת, וגם בישיבותיה הסגורות, יתנהל פרוטוקול סטנוגרפי שיכיל את כל מהלך הדיונים, את ההצעות ואת תוצאות ההצבעה;..." (ג) הפרוטוקול יפורסם ב'דברי הכנסת'..."

ז. שר:

אפשר לטעון שזו חובה וכל התוספות למיניהן הן רשות. אפשר לנקוט כמובן גם בשיטה הנקוטה בפרלמנט האנגלי בו מתנהל פרוטוקול וכל אחד יכול לבקש לצרף לנאומו נאום מהעתונות. אם מתירים תוספות - אין לדעת היכן להתחיל והיכן לסיים ואז אפשר יהיה להוסיף דברים הבאים להרחיב ולהבהיר את הנאום אינני מדבר על מכסת הזמן, כי אפשר יהיה לקבוע מכסת עמודים שאפשר להוסיף לפרוטוקול.

לכן, המשמעות של חריגה מהמכתב המוצע היא, למעשה, ש"דברי הכנסת" יהיו מעין פבליק ריקורד, אבל לא ישקפו את מהלך השיבות בכנסת. לדעתי, אין להוסיף דברים שאינם לגופו של עניין. לדוגמה: במקרים מסויימים מבקשים חברי הכנסת בשאלותיהם טבלאות. היו תקדימים בעבר שהשרים עלו על הדוכן והשיבו: אני מביא לידיעת כל חברי הכנסת את הלוח, אבל לא אקרא אותו מעל הדוכן. דברים מסוג זה, שייחבן שגם אותם צריכים לצמצם, צריך להתיר, כי אחרת גוזלים את זמנה של הכנסת. אינני מתכוון לכך, שאם שר מגיש לפני הדיון בפעולות משרדו דו"ח ארוך על מסע ההישגים של משרדו, יהיה צורך לצרף את הדו"ח לפרוטוקול. אני חושב שלא ניתן לצרף דו"ח כזה לפרוטוקול. ייתכן למצוא רק חריג אחד והוא - חומר המתחייב מן הדברים הנאמרים על-ידי השר מעל הדוכן, בעיקר בשאלות. חומר מסוג זה שהוא התשובה לשאלתה ואין טעם להקריאה מעל דוכן הכנסת. רק חומר זה מותר לצרף.

ר. ארזי:

אני סבור שההוראה הזאת שהיה בדעתו של המנוח ראובן ברקת להביא לידיעת חברי-הכנסת - הוראה זאת צודקת לא רק מבחינה פורמלית, אלא, על כל פנים, מבחינה מריטורית. חברי הכנסת אומרים מה שהם אומרים מעל בימת הכנסת. הנאום הבא אחרי נואמים אחרים מתייחס או לא מתייחס לפעמים לדברי קודמיו. באותה תוספת שיבקש להוסיף לנאומו יכולים להיות גם דברי פגיעה במישהו; או, נניח שיש לאותו חבר הכנסת עיתון, הוא יכול להוסיף מאמר מעיתונו נוסף לנאומו שלו.

ההוראה לגבי השרים נכונה, כי לאמיתו של דבר השר אינו מוגבל בזמן. אם לא נקבל הוראה זו - יוכל השר ליהנות מהזכות שיש לו: לנאום ללא הגבלה, ואז יהיה זה רק על חשבון זמנה של הכנסת.

לכן, מציע אני לאשר את הבקשה ולהכניא בצורה הנאותה לידיעת חברי הכנסת. אם יש צורך באישור הבקשה - נאשר את הבקשה ואפילו יכולים אנו להחליט על כך החלטה.

מ. ביבי:

לעיתים קורה שחבר הכנסת נאלץ בנאומו לצרף מסמך שיש לו חשיבות מיוחדת לגבי הנושא שהוא מעלה. רצוני להדגים בהצעה שהעליתי לסדר-היום בדבר מצבם של יהודי ערב. כאשר רציתי להוכיח שקיימת שם אפליה לאומית ממשית, הבאתי אז את נוסח החוק שהוציאה ממשלת עירק, שבו היפלו לרעה את היהודי עירק. ביקשתי מיושב-ראש הכנסת לצרף את נוסח החוק המקורי ל"דברי הכנסת" בתור נספח. הכרחי היה לצרף חוק זה - ראשית, החוק מעניין את העם היהודי מבחינה הסטורית; שנית, שיש מעין חוק נאצי.

לכן, לדעתי, רשאי הייתי לבקש לצרף חוק זה. יושב-ראש הכנסת רשאי לבדוק את בקשתי ולאשר או לא לאשר אותה. במקרים כאלה, לדעתי, צריך לתת אפשרות רחבה של תוספת מסמכים מסוג זה שיש הכרח לצרפם מבחינת הנושא שמועלה לדיון.

י. רפאל:

הצעת חבר-הכנסת ביבי, להשאיר את ההחלטה בידי יושב-ראש הכנסת - פותחת פתח עד אין סוף. כל חבר הכנסת יחשוב שהמסמך שהוא רוצה לצרף חשוב. כך יהיה אם נשאיר בידי יושב-ראש הכנסת את ההחלטה אם לצרף או לא לצרף מסמך מסויים. אם חשוב מאוד לחבר הכנסת, שמסמך מסויים יצורף לפרוטוקול - הוא ימצא איזו שהיא דרך לקרוא את המסמך בנאומו וכך להכניס אותו לפרוטוקול. אני בעד הגבלה מוחלטת לגבי בקשת צירוף תוספת לנאומיהם של חברי הכנסת.

י. רפאל:

לעומת זאת אני נגד כל הגבלה בצירוף מסמכים על-ידי שרים. בהצעה המונחת לפנינו יש איזו שהיא הגבלה לגבי צירוף מסמכים על-ידי השרים. אנחנו נאנחים לרווחה כאשר השר אומר: זאת מצרף אני לפרוטוקול. נאום השר ממילא ארוך ואם הוא ימצא לנכון הוא יאריך את נאומו עוד יותר. לכן, צריך לאפשר לשר לוותר בנאומו על דברים עליהם הוא מבסס את דבריו, כי זמן נאומו הוא בלתי מוגבל; אחרת הוא ינצל את כל זכותו ויצטט מסמכים במסגרת הזמן שימצא לנכון. לגבי הפרסומים הממשלתיים: השר ממילא לא קורא את כל הפרסום, אלא מצטט סעיף זה או אחר. אם ימצא השר לנכון להביא תמצית של הפרסום - יש לאפשר לו זאת.

אני מציע שתהיה הגבלה מוחלטת לגבי חברי הכנסת, ושלא תהא שום הגבלה לגבי השרים.

מ. שחל:

יש משקל לדוגמה שהעלה חבר-הכנסת ביבי. על-ידי האיסור המוחלט אנחנו למעשה מונעים אפשרות שלפעמים יכולה גם להיות בלתי ניתנת לביצוע. הדוגמה של חבר-הכנסת ביבי חשובה וטובה. החוק, כנראה, היה כתוב בערבית. אילו היה איסור מוחלט על חברי הכנסת לצרף מסמכים לפרוטוקול - היה על חבר-הכנסת ביבי לחרגם את החוק מערבית לעברית, לצטט ממנו ואז לא היה מתקבל הרושם הרצוי. אני חושב שחשוב לצרף את החוק במקורו ל"דברי הכנסת", כמסמך. זו עדות לדבר מסויים שחבר-הכנסת מתבסס עליו בנאומו והוא מעוניין לצרפו כמו שהוא.

אני מציע שההחלטה העקרונית תהיה כפי שמוצע לפנינו, אבל לגבי מקרים מסויימים בהם מוצא חבר הכנסת לנחוח לצרף מסמך - תהיה לו האפשרות לפנות אל יושב-ראש הכנסת, או אל יושב-ראש הישיבה, או אל ועדת הכנסת ולבקש לצרף את המסמך לפרוטוקול. כך נאפשר פתרון למקרים חריגים אלה.

י. גולן:

אינני יכול להסכים לדברי חברי-הכנסת ביבי ושחל. הכוונה היא ש"דברי הכנסת" ישקפו רק כל מה שנאמר בעל-פה ולא יהיו בהם דברים שלא נאמרו. אני יכול להבין שמסמך, כפי שהדגים חבר-הכנסת ביבי, יכול להיות חשוב; אבל בשביל חבר הכנסת אחר יכולים להיות מסמכים מהרשות לתכנון כלכלי כמסמכים חשובים ביותר ואז לא יהיה סוף לדבר.

מ. ביבי:

אין זו שאלה של זמן, אלא שאין שום תחליף למקור. יש לצרף את המקור כמסמך.

י. גולן:

בנאומך יכול אתה לפרט את הנקודות העקריות ולנמק אותן. איננו יכולים להפוך את "דברי הכנסת" כמקום למסמכים. הצעת חבר-הכנסת ביבי תגרום לכך שחבר-הכנסת אבנרי יעלה על הדוכן, יסתמך בנאומו על המכתב הנודע שפירסם בעיתונו ויבקש לצרף את המכתב כמסמך ל"דברי הכנסת", ואלה הם לרוב דברי שימצה.

ז. שר:

כאשר יתקיים שוב בכנסת דיון על פורנוגרפיה יבקש אחד מהברי הכנסת לצרף מוצגים.

י. גולן:

לכן, מציע אני, שנהיה דבקים לנוסח המוצע לפנינו.

לגבי השרים - מסכים אני להצעתו של חבר-הכנסת רפאל - שלא תהיה כל הגבלה בצירוף מסמכים על-ידי השרים.

א. רזיאל-נאור:

אמנם קשה לבקש הבהרה לגבי המכתב המונח לפנינו, כי יושב-ראש הכנסת המנוח ראובן ברק איננו עימנו. אני מבקשת הסבר לגבי הפסקה האחרונה של המכתב. האם פירושה הוא: שאם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה פרסמה טבלאות מסויימות, ונניח ששר הבריאות עומד על הדוכן ומשיב לגבי תמותת ולדות, הוא אומר: את הפרטים הנוספים אפשר למצוא בחוברת זו וזו; אבל אסור לו לצרף את הטבלה? אילמלא כן יוצא שכל דבר אפשר לצרף, אפילו מאמרים מעתוניים. האם מותר או אסור לצרפם?

ז. שר:

בפירוש אסור. הכוונה היא רק לחומר מקורי שאינו מצוי במקום אחר.

א. רזיאל-נאור:

אם כך, חוזרים אנו לדוגמה שהביא חבר-הכנסת ביבי. החוק שהוא ביקש לצרף אינו דבר של מה בכך. ידוע לי ש"דברי הכנסת" אינם ספר לימוד להיסטוריה, אבל אם חבר הכנסת הנואם על יהודי ערב מסתמך לא רק על דברי פליטים, אלא על מעשים שעשתה אותה מדינה כדי להפלות את היהודים באותה ארץ - מסמך כזה לא יכולים למצוא בחנות ספרים ואף לא בספרייה. זוהי הזדמנות, לפעמים פוליטית, להשמיץ דברים בעלי ערך ובעלי חשיבות ממדרגה ראשונה. אי אפשר לצפות שחבר-הכנסת ביבי יצטט את החוק בערבית כדי שבדרך זו יכנס החוק לפרוטוקול.

צריך להכניס אפשרות של שיקול מינימלי לגבי הדברים האלה ולקבל היתר לצרפם.

היו"ר א. אנקוריון:

אני סבור שמקרה כגון זה שהדגים חבר-הכנסת ביבי אינו בהכרח מה שכתוב בנוסח המונח לפנינו. ההגיון בנוסח ברור. כאשר בא חבר הכנסת, לפי הדוגמה הזאת, ומציג ענין שכזה, אני מניח שגם היושב-ראש היה-גמיש בענין הזמן והיה מוסיף לו דקות אחדות על הזמן שהוקצב לו כדי שיוכל לקרוא את המסמך החשוב. לקונסטיטציה צריך שכל. מקרים כאלה, שאף אחד לא יחלוק עליהם, אינם בניגוד למה שנאמר.

י. רפאל:

אני מציע שיוסיפו זמן לנוואם על-מנת שיקרא את המסמך מעל דוכן הכנסת, כי אחרת אין סוף לדבר.

היו"ר א. אנקוריון:

לגבי השרים: אני נוטה לדעתו של חבר-הכנסת רפאל, כי לאחר הכל השרים אינם מוגבלים בזמן, הם יכולים לדבר מתי שהם רוצים וכמה שהם רוצים. אם הם לא קוראים את החומר, אלא מבקשים לצרפו, הם חסים על זמננו ועצבינו.

אנינני במצב בו יכול אני להשיב לשאלתה של חברת-הכנסת רזיאל-נאור. לאחר הכל אנחנו מדברים על חוזר שיש בדעתו של יושב-ראש הכנסת לשגר לחברי הכנסת. אני חושב ששאלה זו תובא לידיעת יושב-ראש הכנסת ולפני שיושב-ראש הכנסת ינסח את המכתב סופית הוא יבהיר זאת.

ר. ארזי:

אם אנחנו מאשרים את המכתב - זו החלטת ועדת הכנסת. אני מבקש לאשר את המכתב בדיוק לפי תוכנו גם לגבי הסיפה. אם, נניח, רוצה השר לבסס את נימוקיו על נתונים המופיעים בירחון הסטטיסטי - עליו לציין את מספר הירחון ושנת הוצאתו ודי בכך. הוא גם יכול לתמצת את הכתוב בירחון ואז התימצות ייכלל בתוך דבריו. די בכך שהשר אומר כי הוא מסתמך על פרסום ממסלתי.

י. רפאל:

אוסף נימוק נוסף להצעת, שלא להגביל את השרים. הרי רוב הדברים הנאמרים על-ידי השר מתפרסמים לפני כן. אפילו שר האוצר מרצה את דבריו במקומות אחרים לפני נאומו בכנסת. לפי הנוסח הזה יוצאים דברים משונים: אינך יכול להגביל את השר ואז תצטרך להציב צוות של מומחים שיקבע מה לצרף לפרוטוקול ומה לא.

אני מציע, שלגבי השרים ישאר הנוהג כפי

שהיה. כלומר, ללא הגבלה.

היו"ר א. אנקוריון:

הערה פורמלית: אני מוצא שינוי של נוסח בפניית יושב-ראש הכנסת המנוח ראובן ברקת לבין פנייתו של יושב-ראש הכנסת הנוכחי ישראל ישעיהו יבל"א. ברקת המנוח כתב: "אני מציא לך את נוסח המכתב שיש בדעתי לשגר לחברי הכנסת. הנני לבקשך להביא את נוסח המכתב לידיעת הוועדה." ואילו יושב-ראש הכנסת ישראל ישעיהו מבקש "להביא לידיעת ועדת הכנסת ולאישורה...". אני חושב שדי בכך אם ועדת הכנסת תקבל מכתב זה לתשומת ליבה ועל סמך זה יכתוב יושב-ראש הכנסת מה שיכתוב. זו פניית יושב-ראש הכנסת לחברי הכנסת. יושב-ראש הכנסת לא רצה לכתוב מכתב זה על דעתו בלבד, אלא הביא זאת גם לידיעת ועדת הכנסת.

היו"ר א. אנקוריון: לגבי הענין האחרון שעורר חבר-הכנסת רפאל - אין זה בדיוק כמו שיטתנו בסיוטה...

א. רוזאל-נאור: אם מכתב זה הוא מסמך של אדם שנפטר, איך הוא יכול להיות סיוטה? מכתב זה לא יכול לשמש סיוטה. אם זו סיוטה של ראובן ברקת המנוח, אז בכל הכבוד למר ברקת ולזכרו הנכבד - אי-אפשר להביא סיוטה לפני ועדת הכנסת.

ג. לורך: יושב-ראש הכנסת הנוכחי אימץ את המכתב של יושב-ראש הכנסת המנוח.

היו"ר א. אנקוריון: יושב-ראש הכנסת ישראל ישעיהו כתב: "נוסת המכתב שהיה בדעתו של יושב-ראש הכנסת המנוח, ראובן ברקת, לשגר לחברי הכנסת..."

א. רוזאל-נאור: ודאי עברו על מה שנשאר בחדרו ובשולחנו של יושב-ראש הכנסת המנוח. האם זו הטיטה היחידה שנשארה שם?

ז. שר: המכתב כבר הונח על שולחן הוועדה.

י. נחושטין: יושב-ראש הכנסת המנוח רצה לפנות אל חברי הכנסת במכתב מסויים ורצה לשמוע חוות דעת חברי ועדת הכנסת על המכתב. זה מקובל. יושב-ראש הכנסת הנוכחי רוצה לשלוח מכתב זה לחברי הכנסת ומבקש לשמוע חוות דעת חברי הוועדה. די יהיה ליושב-ראש הכנסת לקרוא את הפרוטוקול של הישיבה כדי לדעת מהי דעתם של חברי ועדת הכנסת. יושב-ראש הכנסת יתחשב או לא יתחשב בדעת חברי הוועדה - הדבר נתון לשיקולו. יושב-ראש הכנסת לא חייב היה לשמוע דעתנו בנושא זה, אבל הוא עשה כן מתוך נימוס. מדוע צריך לערער על כך?

היו"ר א. אנקוריון: אולי יורשה לי להוסיף פרט אחד קטן: כאשר מצאתי מכתב זה על סדר יומה של הוועדה, ביקשתי ממזכירת הוועדה להראות נוסח המכתב ליושב-ראש הכנסת הנוכחי ולשאלו אם יש בדעתו להשאיר את המכתב כסיוטה או לשנותו. לאחר מכן קיבלנו מכתבו של יושב-ראש הכנסת הנוכחי.

י. רפאל: נשאלה השאלה: האם יושב-ראש הכנסת יכול היה לפנות בחוזר זה לחברי הכנסת מבלי לשאול לדעת חברי ועדת הכנסת? - אני חושב שיושב-ראש הכנסת צריך היה לשאול לדעת חברי ועדת הכנסת. במקרה זה איננו נחוקים כל כך מדעתו של יושב-ראש הכנסת. נניח שיושב-ראש הכנסת היה כותב שאפשר לצרף לפרוטוקול כל מסמך ומסמך, מה היה קורה אז? - היינו מערערים על הדברים.

אינני רוצה להיות הפוסק מי המוסמך לשלוח חוזר כזה. אני מוכן להסתפק בכך שפרוטוקול הישיבה הזאת יועבר לעיונו של יושב-ראש הכנסת.

היו"ר א. אנקוריון: באופן מעשי מציע אני שנחליט עכשיו כי אנו מקבלים לתשומת ליבנו את נוסח החוזר שיש בדעת יושב-ראש הכנסת לשלוח לחברי הכנסת. יחד עם זאת נעביר את פרוטוקול הישיבה לידיעת יושב-ראש הכנסת.

י. רפאל: אני מציע להעביר את הענין ליושב-ראש הכנסת בצירוף הפרוטוקול של הדיון הזה, כי נשמעו דעות שונות בנושא זה.

היו"ר א. אנקוריון: יושב-ראש הכנסת ביקש להביא מכתב זה לאישורה של ועדת הכנסת. איננו יכולים להתחמק מכך. אם יש שני דברים השנויים במחלוקת - אעמידם להצבעה. נדמה לי שהצעת חבר-הכנסת ביבי אינה עומדת להצבעה, כי הצעתו איננה בניגוד לתוכן המכתב.

מ. ביבי: אינני בטוח בכך. אני מציע שיינתן שיקול דעת ליושב-ראש הכנסת, שבמקרים מיוחדים כאשר יש ערך מיוחד למסמך, שיושב-ראש הכנסת יתיר לצרף מסמך זה ל"דברי הכנסת. הפניה אל יושב-ראש הכנסת תהיה לפני או אחרי הישיבה.

מ. נסים: יש פתרון פשוט לגבי הצעתו של חבר-הכנסת ביבי: כאשר יש ענין לאומי, כפי שהזכיר חבר-הכנסת ביבי את החוק, כל יושב ראש ישיבה יתן לנואם 3-5 דקות נוספות כדי לקרוא את החוק ולא יפסיק את דבריו באמצע. אני חושב שלא צריך ליצור כללים שאחר כך לא נצא מהם.

היו"ר א. אנקוריון: אני מציע לחבר-הכנסת ביבי לקבל זאת, כי זו ההרגשה של רבים מאיתנו.

ר. ארזי: אני מציע לא להעמיד את יושב-ראש הכנסת במצבים לא נוחים. אני מתנגד להצעתו של חבר-הכנסת ביבי.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חבר-הכנסת ביבי - 1
נגד - רוב

הצעת חבר-הכנסת ביבי לא נתקבלה

בעד הצעת חבר-הכנסת רפאל - 4
נגד - 3

הצעת חבר-הכנסת רפאל נתקבלה

הוחלט: לאשר נוסח המכתב של יושב-ראש הכנסת בדבר צירוף חומר בכתב לפרוטוקול הסטנוגרפי נוסף על דברים שנאמרו בעל-פה במליאת הכנסת. לא להגביל את השרים ביחס למסמכים שיש ברצונם לצרף לנאומיהם.

היו"ר א. אנקוריון:

ה. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר עיון בפרוטוקולים של הוועדות על-ידי מי שאינם חברי הכנסת

כזכור, פנה אלינו יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בעקבות בקשתו של השופט צלטנר לעיין בפרוטוקולים של ועדת החוקה, חוק ומשפט אשר דנה בענין מסויים. בקשתו עוררה ויכוח שלם וועדת החוקה, חוק ומשפט החליטה לבקש החלטתה של ועדת הכנסת בענין זה. בוועדת הכנסת נתקיים דיון בענין זה והוכנה הצעה ברוח הדברים שנשמעו בוועדה.

ההצעה היא: "בתוקף סמכותה לפי סעיף 121, מחליטה ועדת הכנסת שיושב-ראש הכנסת או מי שהוסמך על ידו רשאי להתיר למי שאינו חבר הוועדה, עיון בפרוטוקול הסטנוגרפי של ועדה מוועדות הכנסת, משיבות שאינן פומביות, לאחר שעברו על הפרוטוקול 10 שנים ובתנאי שהמעייין יתחייב בכתב שלא לאזכר שמות ודעות של חברי הוועדה. היתר זה לא יחול על הפרוטוקולים של ועדת החוץ והבטחון, ועדת הכספים, ועדה משותפת עם אחת הוועדות הנ"ל ופרוטוקולים או חלק מהם שיושב-ראש הכנסת או מי שהוסמך על ידו החליט שלא להתיר עיון בהם."

י. רפאל: האם "מי שאינו חבר הוועדה" הוא גם מי שהינו חבר הכנסת?

היו"ר א. אנקוריון: כן. בהתאם לסעיף 76 של התקנון רק לחבר הוועדה מותר לעיין בפרוטוקולים של ישיבות

הוועדה.

מ. נסים:

אני מציע להשיב בשלילה לשואל. התקיים ויכוח ארוך ונוקב במשך 3 ישיבות ורוב החברים שללו עיון בפרוטוקולים של הוועדות על-ידי מי שאינם חברי-הכנסת, יותר מאשר חייבו. כאשר רציתי להביע דעתי בענין זה, אמר יושב-ראש הוועדה דאז, חבר-הכנסת ישעיהו, כי נמשיך בדיון בנושא בישיבה אחרת, שהתעכבה עד היום.

רצוני להוסיף נימוק על הנימוקים שהושמעו, ולא לחזור על אף אחד מהם: בדיוני הכנסת ברוב הוועדות, ולא דווקא בוועדת החוץ-והבטחון או בוועדת הכספים, באים לעיתים נושאים שהבירור בהם גלוי וגם שמור בפני פירסום בציבור. יש נושאים הקשורים לבעיית המיעוטים בארץ, ואינני רוצה להרחיב על כך את הדיבור, וועדות הכנסת מחליטות החלטות. ועדת הפנים, למשל, דנה בענין המקלטים. אני חבר בוועדת העבודה, אשר בה דנים בנושאים בעלי משמעות עמוקה ביותר, בדברים הקשורים לתקציב המדינה. אינני רוצה שחוקרים "יפי נפש" יעשו מחר מדיונים אלה קייז.

אני חושב שדין בקשה זו להידחות.

ר. ארזי:

הדיונים התחילו מפנייתו של יושב-ראש ועדת החוקה, בעקבות בקשתו של השופט צלטנר לעיין בפרוטוקולים של ועדת החוקה, חוק ומשפט; ולאן הגענו? - להצעה בה נאמר: שכל מי שאינו חבר הוועדה יהיה רשאי לעיין בפרוטוקולים לאחר 10 שנים בתנאי שלא יאזכר שמות ודעות של חברי הוועדה. המעיין יכול להיות חוקר, אדם מכובד, עיתונאי, שהבטיח וקיים את אבטחתו, אבל אין כל קשר ביניהם, כי הוא סיפר לרעייתו, רעייתו סיפרה לשכנתה ולאחר מכן נתגלגלו הדברים. לאחר מכן יתברר שבדיון מסויים, נניח בענין חשיפת הכותל, אמר סגן ראש הממשלה דברים מסויימים - וכעבור 10 שנים יתפרסמו דבריו.

הובעו היסוסים רבים בענין זה. חבר-הכנסת קלינגהופר, שהוא חוקר, מרצה באוניברסיטה וגם אדם שיש לו ענין בהתרת הפרוטוקולים לעיון מבחינה מדעית - גם הוא היה בין אלה שהביעו ספיקות רבים. עתה מוצעת הצעה: שכל דיכפין יוכל לעיין בפרוטוקולים.

אחד מהשניים: או שנפתח מחדש בוויכוח, או שנבטל הצעה זו. אם זו ההצעה - אני בהחלט מתנגד לה.

א. רזיאל-נאור:

אני בהחלט מתנגדת להצעה זו. או שתחילה מוכנים היו להתיר ברוחב לב שכל אחד יוכל לעיין בפרוטוקולים, או שכותבים: "שמי שאינו חבר הוועדה" אינו רשאי לעיין בפרוטוקולים. ואם זה חבר הכנסת שהוא חבר בוועדה אחרת? בתוקף היותי חברת הכנסת מתעניינת אני בבעיות שהועלו בוועדות שונות. חלוקת העבודה בכנסת זו היתה שאני אהיה חברה בוועדה זו, אבל מעניינות אותי הצעות לסדר-היום הנדונות בוועדות אחרות, שאינני חברה בהן. הגשתי הצעה לסדר-היום וההצעה הועברה לדיון בוועדה שאינני חברה בה - האם לא אוכל לעיין בפרוטוקול של אותן ישיבות משום שאינני חברת אותה ועדה?

אם אחרי 8 או 10 שנים יהיו הפרוטוקולים חשופים לכל חוקר, לכל סטודנט-חוקר ולכל דיכפין - מה זאת אומרת "יתחייב בכתב שלא לאזכר דעות של חברי הוועדה"? אם הוא לא יאזכר דעות - מה הוא כן יאזכר? אני מסכימה שלא יאזכר שמות, אבל הוא לא יכול שלא לציין: הובעו דעות לטובת או לרעת הענין, הדעות היו אלה ואלה וכו'. אם הוא לא יאזכר את הדעות - לשם מה לו בכלל לעיין בפרוטוקול?

אני חושבת שלא מיצינו את הנושא הזה ואי-אפשר להחליט עליו על נקלה. נושא זה טעון דיונים רבים.

י. רפאל:

אני תומך בדברי החברים ומתנגד להצעה זו. רצוני לחזק את דבריה של חברת-הכנסת רזיאל-נאור: שיש למחוק את המלים: "למי שאינו חבר הוועדה". צריך להיות: "למי שאינו חבר הכנסת". יש היום חברי הכנסת החברים בוועדת השירותים הציבוריים ורוצים לעיין בפרוטוקולים מלפני מספר שנים בס נדונה השאלה הנדונה היום בוועדה. לשם מה הגבלה זו, במיוחד כאשר כל סיעה יכולה להחליף את חבריה בוועדה? בכל הוועדות אפשר להחליף את החברים.

י. גולן:

דוגמה נוספת; ועדת הכספים דנה בחקציב בתי חולים והבעיה נדונה בוועדת השירותים הציבוריים. האם חבר ועדת הכספים לא יוכל להיעזר בפרוטוקול של ועדת השירותים הציבוריים באותו נושא?

י. רפאל:

אני מציע להשאיר את המצב כפי שהיה. כלומר, שהפרוטוקולים ימשיכו להיות חסויים.

ז. שר:

כאשר נתקיים הדיון בנושא זה מחיתי בכל כוחי נגד האפשרות לתת היתר לעיון בפרוטוקולים של ועדות הכנסת. היתר זה אינו קיים בשום פרלמנט בעולם בו יש ועדות שדיוניהן סגורים בפני הציבור. נוסף לכך ישנה אי מהימנות הפרוטוקול ומספר דברים עליהם הרציתי בהרחבה. כיוון שלא נשמעה דעה שיש להתיר העיון בפרוטוקולים, אחסוך מכם מטען של בעיות סודיות ושמירה על פרוטוקולים.

אני מתקשה להציע לוועדה לקבל את ההצעה

שהפרוטוקולים יהיו פתוחים בפני כל חברי הכנסת בכל עת. לשם הדגמה אייחס דברי לוועדת הפנים. יש כמה בעיות. ראשית, ישנה הוראה בתקנון האוסרת איזכור שמות מהוועדה. איסור זה הוא מוחלט. גם בעוד 20 שנה אסור יהיה לאזכר מה שאמר חבר הכנסת לפני 30 שנה, כי יש על כך איסור מוחלט. העיון בפרוטוקולים יכול לשמש רק לריענון הזיכרון.

גם בעיון יש מגמות שונות. לפעמים, נחוץ

העיון לשם הבנת העניין. לצורך זה חילקו את העניין לשניים: פרוטוקול וסיכום. הסיכום מובא לידיעת כל הסייעות. הדברים שנאמרו בוועדה הם רכושה של הוועדה, ושל הוועדה בלבד. הרי בישיבות הוועדות צריכים חברי הכנסת להיות חופשיים לחלוטין בדבריהם, ואם יוחלט להתיר את העיון, כי אז ניתן לראות בזה כאילו קיימת צנזורה על דברי חברי-הכנסת.

אם נותנים היתר - ההיתר חייב להיות כולל.

אי-אפשר להגביל זאת בתנאים מסויימים. אם יינתן ההיתר, ייגרם עוול בעיקר לחברי הוועדה עצמם, משום שהם יגיהו: אם הדברים האלה עשויים לשמש אסמכתה, אנו רוצים לשקול כל מלה היוצאת מפיו. הפרוטוקול בא כדי לסייע לחברי הוועדה לרענן את זכרונם לצורך הדיון בוועדה. אינני יודע אם בפרלמנטים אחרים בהם יש ועדות ובהם הפרוטוקולים חסויים - אם הפרוטוקולים פתוחים ליתר חברי הגיבית. אני מוכן ללמוד זאת. אינני מציע לחברי-הכנסת להיחפז בקבלת החלטה כזאת.

אני מציע לא להתיר עיון, אחרת שמים אתם

לפניכם מכשול.

י. רפאל:

נתייחס רק לבקשתו של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט ונשיב בשלילה.

היו"ר א. אנקוהיון:

לגבי בקשתו של השופט צלטנר כבר השבנו בשלילה.

השאלה שעורר חבר-הכנסת רפאל היא שאלה

נכבדה, אבל איננו נקראים לעשות פה משהו. אם מדובר על חבר הוועדה הרוצה לעיין בפרוטוקול מלפני שנים - יש לו הרשות לעיין באותו פרוטוקול בתוקף סעיף 76 של החקנון האומר: "כל חבר הוועדה רשאי לעיין בפרוטוקולים של ישיבות הוועדה." לגבי חבר ועדה אחרת הרוצה לעיין בפרוטוקולים של ועדה בה אינו חבר - נושא זה אינו עומד עתה על הפרק.

מובן מאליו שאם יבקשו סטודנטים לעיין

בפרוטוקולים של ועדת הכנסת - גם כן ישיבו להם בשלילה, כפי שהשבנו לגבי המקרה הקונקרטי.

אני מבין שאנחנו מורידים את העניין הזה

מסדר-היום.

מ. נסים:
הענין העומד על הפרק הוא כפי שהענין מופיע בנוסח ההחלטה. יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט שאל את ועדת הכנסת אם להתיר, או לא להתיר עיון בפרוטוקולים.

אני מציע - ומעמיד זאת להצבעה - שוועדת הכנסת תשיב ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, שאין להתיר עיון בפרוטוקולים של הוועדות.

היו"ר א. אנקוריון:
איננו חייבים לומר ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט כיצד לנהוג לגבי פניות חדשות.

א. רוזאל-נאור:
זו השאלה שהוא היפנה אלינו.

היו"ר א. אנקוריון:
ההחלטה שלנו היא: שאיננו מחליטים החלטות נוספות ואיננו משנים מהאמור בסעיף 76 של התקנון.

הוחלט:
לא לשנות מהאמור בסעיף 76 של התקנון. כלומר: "כל חבר הוועדה רשאי לעיין בפרוטוקולים של ישיבות הוועדה."

הישיבה ננעלה בשעה 10.05.